

Evagetes gibbulus

Borstgökstekel

Steklar, Vägsteklar

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Akut hotad (CR)
B1ab(i,ii,iii,iv,v)+2ab(i,ii,iii,iv,v)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Hymenoptera (steklar), **Familj:** Pompilidae (vägsteklar), **Släkte:** *Evagetes* (gökvägsteklar), **Art:** *Evagetes gibbulus* - borstgökstekel (Lepeletier, 1845) **Synonymer:** *sydlig snyltvägstekel*, *Pompilus gibbulus* Lepeletier, 1845

Kännetecken

Borstgökstekel är en medelstor svart vägstekel med orangeröda basala bakroppssegment. Kroppslängd hos honan är 7–15 mm och hannen 5–10 mm. I fält går arten inte att skilja från flera närstående arter med liknande levnadssätt. Liksom andra arter av släktet *Evagetes* är antennerna relativt korta och hos honan karakteristiskt spolformade. Skiljetecken mot andra arter i släktet är att honans antenner är ännu kortare än hos övriga arter och huvudet är särskilt kort och brett, medan hannen kan kännas igen genom subtila skillnader i könsdelarna och de sista buksegmenten. Säker bestämning kan dock inte ske med hjälp av existerande litteratur. Eftersom arten delvis varit dåligt avgränsad mot närstående arter (van der Smitten in prep.) måste äldre litteraturuppgifter prövas kritiskt.

Utbredning och status

Arten är huvudsakligen mellaneuropeisk – kontinental, utbredd från Frankrike till Ukraina och Kaukasus. Den saknas i Medelhavsområdet, men är lokalt ej sällsynt i Mellaneuropa. Utbredningsområdet sträcker sig norrut till sydöstra Skandinavien (endast Sverige) och sydvästra Finland och arten är även belagd genom moderna fynd från Litauen och Lettland. Från Sverige föreligger fåtaliga äldre fynd från Skåne och Gotland (där arten vid mitten av 1800-talet bl.a. samlades i antal på Ulla Hau på Fårö) och en enda påvisad modern förekomst, på Gotland (Buttle) 1988. Uppgiften om ett äldre fynd på Öland beror på felbestämning.

Ekologi

Detta är en värmeälskande art med outrett levnadssätt. Observationer i Sverige och Tyskland tyder dock på att arten kan vara parasit på flera arter av vägstekelsläktet *Anoplus* (van der Smitten in prep.). Även *Arachnospila*-arter har misstänkts fungera som värdar. *E. gibbulus* förekommer på sandmarker men även på lössjord, kalkklippor och kalkgrus. Den besöker gärna flockblommiga örter.

Flygtiden i Nordeuropa sträcker sig från slutet av juni till slutet av augusti.

Hot

Exploatering och igenväxning/igenplantering av för arten och dess värdarter lämpliga boplatser.

Åtgärder

Artens biologi och biotopkrav i Sverige bör om möjligt dokumenteras genom eftersök på kända förekomstplatser. Konstaterade svenska lokaler med boplatser bör bli föremål för habitatvårdande insatser och skyddsåtgärder.

Övrigt

Etymologi: *gibbulus* (lat.) = liten knöl[formad]; *gibbus* = knöl, utväxt; diminutivsuffixet -ulus.

Uttal: [evagétes gíbbulus].

Litteratur

Oehlke, J. & Wolf, H. 1987. Beiträge zur Insekten-Fauna der DDR: Hymenoptera-Pompilidae. *Beitr. Ent.* 37(2): 279–390.

Persson, P.I. 1959. In: Wolf (1959). Wegwespen (Hym. Pompiloidea) des Zoologischen Instituts der Universität Lund. *Opusc. ent.* 24(3): 164.

Priesner, H. 1969. Studien zur Taxonomie und Faunistik der Pompiliden Österreichs. Teil IV. *Naturk. Jahrb. Linz* (1969): 77–132.

Schmid-Egger, C., Risch, S. & Niehuis, O. 1995. Die Wildbienen und Wespen in Rheinland-Pfalz (Hymenoptera, Aculeata). Verbreitung, Ökologie und Gefährdungssituation. *Fauna Flora Rheinland-Pfalz Beiheft* 16, 296 s.

Wolf, H. 1967. Wegwespen (Hym. Pompiloidea) Finnlands. *Acta Ent. Fennica* 23. 46 pp. Helsinki.

Wolf, H. 1972. Nachtrag zum Catalogus Insectorum Sueciae, Hymenoptera: Pompiloidea. *Ent. Tidskr.* 93: 83–87.

Författare

Mikael Sörensson 1991. Rev. Johan Abenius 2001.